

1. POGLAVLJE

Nekada je mislila da sam savršen. Danas i nije tako sigurna.

„Mnogo psuješ”, kaže ona.

„Ne psujem, do đavola.”

„I neprestano gledaš fudbal.”

„Ali šta bi bilo kada bih prestao da gledam? Možda bi neko dao gol!”

„I misliš da si jako zabavan.”

Na to nemam odgovor. Ona kočoperno ode.

Da li mislim da sam jako zabavan? Ne bih rekao da sam ludo zabavan, mada, uistinu, pretpostavljam da imam i komičnu stranu. Što se tiče preteranog gledanja fudbala, pa, beše to jeftin pogodak: jeste, uhvatila me je kako piljim u sportiste na Skaju, ali to je više rasonoda nego strast. U poslednje vreme osećanja su mi usmerena na nešto drugo.

U svakom slučaju, ta „ona“ koja se tako ljutito okrene i izađe iz sobe je moja ćerka Glorija, koja ima jedanaest godina i tri četvrtine – ili dvadeset dve izraženo u prgavim godinama: već ima oštar nastup; već ima srce sa velikim idejama. Nemate predstavu koliko je volim, a nisam siguran ni da ona ima, iako je potpuno očigledno da me ne voli kao što me je volela kada mi je bila prijatelj na kog sam se najviše oslanjao,

pošto je moj prevrtljivi način života dobio tegoban i – oprostite zbog melodramatičnosti – gotovo razoran obrt.

Glorija: ograničeno izdanje, devojka kakva se dobija po posebnoj porudžbini. Ne treba da dozvolim da me naljuti kada me njena današnja drska verzija koja prosipa lak za nokte, prisvaja peškire i dobija menstruaciju maltretira samo zato što me je ovog novembarskog poslepodneva zatekla kako se izležavam. Vidite, tako sam često uživao u njenoj prerano zreloj pribranosti, njenom slobodnom i otvorenom stilu kada je imala osam ili devet godina i kada je meni neprestano ukazivala obožavanje umesto da iskaljuje bes. Koristilo je tokom onih meseci pošto je njena majka Dilis, sa kojom sam živeo jedanaest godina, uzela stereo uređaj, kuhinjski sto i nasleđena odelca za bebe i otišla da živi sa usamljenim muškarcem od dvadeset i nešto godina po imenu Kris, momkom za uzor čija ću osobena obeležja nešto kasnije razraditi.

Glorija ima dva mlađa brata, Džeda i Bilija. Džed je napunio pet godina nedugo pre nego što im je majka otišla, a Bili tek beše napunio tri. Bilo bi još napornije pregurati sa njima vreme za doručak i čaj, kupanje i spavanje da se Glorija već nije sama oblačila i kao prefinjeni devojčurak mogla da izdrži duge razgovore o *Spasavanju ljubimaca* i keksu sa prelivom i o tome kako je smešno što Barbi više nije mršava fufica, već je postala nezavisna svetska žena.

Ozbiljno bi isticala da su Džed i Bili još uvek mali i neozbiljni da im se dozvoli da se kasno uveče ugnezde na sofi uz televizijske emisije za odrasle kao što su *Nove sobe* ili *Priprema, pozor, kuvaj*. Kreštavim glasom bi diskutovala o Lorensovom tapaciranom nameštaju ili Ejnzlijevom melba-sosu* sve dok joj se, nevoljno, kapci ne bi spustili, a ja tupo preskakao

* Sos od malina, najčešće se koristi za dezerte. (Prim. prev)

kanale dok ona diše na mojim grudima i pomalo balavi, dok i sam ne utonem u san. Kasnije bih se probudio sav omamljen uz odjavnu špicu reprize *Sajnfelda* ili *Kuglanja golih Norvežana sa deset čunjeva*, ili nekog Džeremija koji pokazuje sutrašnje naslovne strane, a zatim se odvuкао do kuhinje da sredim sudove još uvek nagomilane u sudoperi.

Potom bih je odneo u njenu sobu, poljubio je u čelo, ušuškao joj ljubimca, lava Brajana (od viskoze, punjenog) ispod ruke, te se s mukom popeo uz stepenice i srušio na svoj krevet. Svake noći, nekoliko minuta pre tri sata, čuo bih korake Džeda i Bilija kako iz svoje sobe dolaze u mom pravcu. Pojavili bi mi se pored lakta, podižući prevelike pižame, raščupani i čkiljavog pogleda, puni mamurne nade.

„Ulazite, sa svake strane po jedan.“

Obuhvatio bih muda rukom da bih ih zaštitio od bolnih udaraca malenih kolena i peta. „Razbijena jaja idu u kolače“, promrmljao bih, otpetljavajući njihove koščate noge od svojih. Ko zna šta su mislili? O čemu to tata priča? Je li izgubio pamet?

Možda i jeste. Možda je još uvek traži.

Zovem se Džozef Stoun. Imam trideset šest godina i počinjem da primećujem kako vreme leti. Živim u stanu na dva sprata u jednom, ne tako slavnom, delu Južnog Londona ne baš u predgrađu, gde delom zarađujem za život u prostoru pod svojim nogama koji nazivam „moj atelje“. Ovo samoismevanje me boli, ali deluje kao zgodna odbrana za jednog umetnika – to sam ja, dragi moji – koji nije uvek prodavao onoliko slika koliko bi želeo. Teorijski, taj atelje služi i kao malena galerija u kojoj povlašćeni kupci iz Haj strita u Južnom Norvudu slobodno mogu da razgledaju. U praksi,

u retkim prilikama kada je otvorena, u tišini pogledaju moj rad i učtivo se išunjavaju.

Ova dinamična kreativna jedinica se zove Blago jednog siromaha, a to ime su joj nadenuli moji roditelji krajem šezdesetih, kada su živeli iznad radnje, a ja bio dečkić sav u krastama. Oni su u prizemlju vodili neprekidnu operaciju rastaurisanja i time spasavali važan otmeni stari nameštaj. Ja sam tamo tek povremeno radio. To je zbog toga što sam svoje talente sa četkom uposlio u tuđim domovima.

Ja sam svestran. Ponekad im krečim spoljašnjost, balansirajući na skelama ili čučajući u dovracima, brinući se da im sjaj-prestupnik ne kapne na mesingano poštansko sanduče.

Češće sam im krečio unutrašnjost, mažući valjkom belu sa nijansom nečeg dosadnog i ističući detalje na ukrasnim reljefima. Povremeno slikam domaće enterijere raznih vrsta, živote koji se odvijaju unutar jednog doma; većinom živote onih koji su dovoljno gordi ili budalasti da mi plate da upadnem u njihove male dvorce, postavim ih uz imovinu i živim bojama zabeležim na platnu. Oni misle da sam ja odgovor Južnog Norvuda na Hopera i Hoknija – što ja, uzgred, i jesam.

U ovom poslu najviše uživam, mada tek treba da mi done-se besramno bogatstvo i popularnost. Doduše, nisam prestao da sanjam. Jednog dana, pre nego što poblesavim ili umrem, održaće se izložba u Gugenhajmu, Luvru ili Tejtu Britanija pod naslovom *Nepriznati genije Džoa Stouna*. Glavni eksponat će biti slika koja trenutno visi na zidu moje dnevne sobe. Upravo je gledam dok se naslanjam na presvučeni divan iz pedesetih koji su mama i tata, zajedno sa dvema foteljama u istom stilu, sačuvali od zaborava i dali Dilis i meni kada smo počeli zajednički život.

Na slici je čovek tridesetih godina koji sedi na presvučenom divanu iz pedesetih, pored kog su dve fotelje u istom

stilu. Tu je još troje male dece, dva dečaka i nešto starija devojčica. Najmanji dečak čuči na tepihu, okružen igračkama. Njegova talasasta, oštra kosa je tako izrazito plava da biste pomislili da je farbana kada biste je videli na nekoj ženi. Čovek levom rukom grli lepu devojčicu tamne kose, koja se leđima naslanja na njega, a savijena kolena joj dopiru do brade. Stariji dečak deluje zbunjeno. On sedi na fotelji u uglu sobe, okrenut od čoveka čija je desna ruka možda ispružena ka njemu, a možda i nije. Na drugoj fotelji su tri plišane igračke: lav, foka i žirafa. Teško je precizno proceniti njihovo raspoloženje, kao i raspoloženje troje dece, ali većina bi rekla da čovek izgleda dosta ozbiljno i umorno. Nepotrebno je napominjati da je daleko zgodniji od mene.

Shvatate li smisao? Skiciraću nešto detaljnije.

Džed sada ima osam godina i voli da trči, baš kao što sam i ja voleo da trčim kada sam bio u tim godinama i na početku najboljih godina života. Kada mi je bilo osam godina, trčao sam brže od sve ostale dece. I umeo sam da procenim kada je dovoljno bezbedno pretrčati ulicu ispred automobila koji se približava; bar sam mislio da umem.

Pre nekoliko jutara sam posmatrao Džeda kako radi istu stvar. Gledao sam kao na usporenim snimku kako poput zeca pretrčava ulicu ispred škole, a ruke mi poleteše ka licu kada vozač zgazi na kočnicu. Zaustavi se na metar od njega i podiže ruku u mom pravcu. Uzvratih, zahvalan: *Hvala vam!* Džed doskoči na drugi ivičnjak, okrenu se i uhvati moj pogled. Viknuh: „Jesi li dobro? Je li sve u redu?“ Bezbrižno je klimnuo glavom i nestao kroz kapiju.

Dvadeset munuta kasnije stigao sam sam kući i mrmljajući za sebe zamislio kako Dilis prima moj poziv.

„Dilis? Radi se o Džedu. Mrtav je.“

Može li se to bolje reći? Može, ali u čemu bi bila svrha? Džedov život bi bio završen. Bio bi potreban mali kovčeg. Na groblju bi se održao mučan skup. Moj život bi bio uništen. Svejedno bi se nastavio.

Razmišljam o tim stvarima; strašnim stvarima. Razmišljam kako se događaju i Gloriji – i, naravno, Biliju, iako je njega teško zamisliti drukčije nego kao najživljeg šestogodišnjaka na svetu.

„Tata?”

„Molim, Bili?”

„Tata?”

„Molim, Bili?”

„Znaš šta?”

„Šta?”

„Znaš S klub 7?”

„A da. Bili su na čaju pre neki dan.”

„Pa”, reče Bili, „znaš šta?”

„Šta?” Išli smo ka prodavnici slatkiša. Naterao me je da stanem.

„Pali su zbog *pušenja trave!*” Oči su mu bile pune čuđenja.

„Ponovi to, molim te, samo polako.”

„Pali su zbog *pušenja trave!*”

Prilagodio sam se njegovom oduševljenju. Rekoh:
„Bili?”

„Molim?”

„Znaš li ti šta je *trava?*”

„Ne.”, sleže ramenima. „Nemam pojma.”

„Jesi li ti poludeo ili sam ja?”

„Ti si, tata! Ti si!”

Kakav sam ja? Ne znam.

Kasnije sam počeo da posmatram način na koji je Dilis otišla kao duboko otkrovenje. Mada, u to vreme to uopšte nije delovalo duboko. Istina, nije mi smetalo što je otišla. Zapravo, plesao sam. Plesao sam u kuhinji na mestu gde je nekada bio kuhinjski sto, iako nisam imao stereo uređaj koji bih pustio glasno, glasno, glasno.

Da, da, plesao sam. I pevao. Pevao sam Gloriji za vreme kupanja i Džedu i Biliju dok su pospani ležali u krevetima.

*Spavajte, deco moja,
Sklopite okice...*

*Zlatni sanak ljubi ti oči,
Osmesi te čekaju kad se probudiš...*

Mnogo je „očiju” u tim uspavankama. Pokušavao sam da vidim šta bi moglo da piše u Džedovim i Bilijevim očima. Pročitao sam poverenje. Šta sam drugo mogao nego to da iskoristim? Nežno sam lagao: „Što više budemo pevali pred spavanje, mama će brže doći sa putovanja.”

Sa pronalazačkog putovanja po Krisovoj pećini mističnih čuda – ali opet preskačem.

Glorija reče: „Sviđa mi se kako pevaš, tata.”

Dečaci rekoše: „Tata, pevaj nam opet uspavanke.”

Pevao sam i pevao. Plesao sam i plesao.

Dok nisam stigao da zamenim kuhinjski sto – znam, uvrnuta stvar – ponekad bih sedeo na praznom mestu gde je nekada bio i pregledao se ne bih li našao znake tuge. Beše to nezahvalan zadatak. Zamislio bih Dilis kako se smešta kod Krisa, možda glača podne daske i unosi ženski dodir u njegovu dragoceno bogatstvo jednog neženje: umetnički *objet*

na svakoj polici, *pot pourri* u svakom otvoru, sve one krpice i drangulije koje nikada nisam mogao da podnesem. Bez zlobe sam nagađao na kakvim je mukama erotske renesanse bila, kako sam pretpostavljao. Zamišljao sam kako nove, pažljivo birane, providne stvari padaju u izmaglici vrelih isparenja pačulija. Video sam kako se uposlена zadnjica njenog novog kavaljera diže i spušta. Čuo sam kako Erik Klepton oteže *Wonderful tonight*. Nudio sam zahvalnost Veneri, Afroditi i velečasnom Alu Grinu za slatko oslobođenje.

U kakvog me je to gada pretvorilo? Kakvu je kravu od nje napravilo? Verovatno zavisi kako posmatrate. Ima onih – da, mogu sve da ih imenujem – koji su me oduvek smatrali za poštenog, privrženog i iskrenog. Molim vas da to imate na umu u delovima ove priče kada mi osećanja prema Dilis ne budu sasvim blagonaklona. I verujte mi kada kažem da nisam kao oni ljutiti momci koji se javljaju u emisije i viču kako je razvod suviše lak, kako žene uzimaju sve poslove i kako su feministkinje smežurale penis. Prva stvar, ja nisam bio oženjen, druga, imam posao, i treća, penis mi nije bio ništa više smežuran nego obično kada mi je jutros na njega pao pogled. Četvrta, nije mi cilj da dokazujem političke stavove. Nije bilo ničeg političkog u strahu i besu koje sam ponekad osećao: sve je to bilo čisto lično.

A Dilis? Pa... da sam onda znao ono što sam sada o njoj saznao, ovo bi mogla biti sasvim drugačija priča. Da sam ja Dilis, *ja* bih sebe ostavio. Ne, nikada nisam pio, tukao, jurio suknje niti bio aljkav. I od samog početka – dobro, skoro – bio sam marljivi roditelj, menjao pelene, vodio decu u školu i čitao im pred spavanje, umeo sam da skinem bebu sa skorelom povraćkom usred noći, a da ne izgubim živce ili čak i ne otvorim oba oka. Jedini problem je bio što sam revnost i strpljenje koje sam uneo u očinstvo nekako prestao da

prenosim i na majku svoje dece – upravo kao što je i ona prestala da prenosi iste kvalitete na mene. A ko je krivac za tu nesrećnu situaciju? To ćete sami morati da rešite.